

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0824U001306

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 20-03-2024

Статус: Запланована

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Ткаченко Настасія Вікторівна

2. Nastasya V. Tkachenko

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 035

Назва наукової спеціальності: Філологія

Галузь / галузі знань: гуманітарні науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: 035 Філологія

Дата захисту: 28-12-2023

Спеціальність за освітою: Філолог

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): ДФ 17.051.067

Повне найменування юридичної особи: Запорізький національний університет

Код за ЄДРПОУ: 02125243

Місцезнаходження: вул. Жуковського, буд. 66, Запоріжжя, Запорізький р-н., 69600, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Запорізький національний університет

Код за ЄДРПОУ: 02125243

Місцезнаходження: вул. Жуковського, буд. 66, Запоріжжя, Запорізький р-н., 69600, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 17.09.91

Тема дисертації:

1. Літературно-художній ономастикон Запорізького краю другої половини XX – початку XXI століття
2. Literary and artistic onomasticon of Zaporizhzhya region of the second half of the 20th - beginning of the 21st century

Реферат:

1. Ткаченко Н. В. Літературно-художній ономастикон Запорізького краю другої половини XX – початку XXI століття. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 035 – «Філологія». – Запорізький національний університет, Запоріжжя, 2023. У роботі вперше здійснено аналіз ономастикону поетичних творів письменників Запорізького краю другої половини XX – початку XXI століття (М. Білокопитова, М. Брацило, В. Віхляєва, П. Вольвача, Л. Геньби, І. Калиниченка, О. Ліщук, Г. Лупинос, Г. Лютого, О. Медка, О. Ольшанської, Т. Осінь, П. Ребра, В. Терлецького, В. Чабаненка, П. Юрика); з'ясовано роль онімів у відображенні авторського світогляду та сприйнятті творів читачем; схарактеризовано онімні класи, які виступають асоціативно-культурними кодами цього регіону; конкретизовано методологію дослідження літературно-художніх онімів та запропоновано власну класифікацію літературно-художнього ономастикону художніх творів письменників Запорізького краю. У результаті дослідження систематизовано близько 700 літературно-художніх онімів. Праць з літературно-

художньої ономастики Запорізького краю ще не так багато, а втім можна стверджувати, що вагомий та унікальний своєю специфікою поетичний доробок письменників привертає увагу сучасних дослідників, формуючи регіональний осередок ономастики. З'ясовано дискусійні питання термінології літературно-художньої ономастики, зокрема погляди Л. Белея, А. Вегеш, К. Зайцевої, О. Карпенко, В. Котович, Е. Кравченко, Г. Лукаш, А. Попович, Н. Попович, Л. Селіверстової, О. Сколоздри, М. Торчинського, Я. Шебештян. Зважаючи на неоднозначність у тлумаченні ономастичних термінів, виокремлено основні поняття, якими послуговуємося у дисертаційній праці: «літературно-художня ономастика», «літературно-художній онім», «онімний простір». На нашу думку, цим термінам притаманна системність, однозначність, мотивованість та точність, вони найкоректніше відбивають явища, що ми досліджуємо. Науковці й до сьогодні не можуть уникнути протиріч щодо типології літературно-художніх онімів, саме ця дискусія посприяла виникненню різноманітних класифікацій власних назв у художньому творі. Напрацьований і деталізований сучасними ономастами матеріал дав змогу розробити релевантну й всеохопну щодо матеріалу типологію онімів, ужитих у творах запорізьких письменників. Саме тому всі власні назви розділено на три великі групи: антропоніми, топоніми та периферійні оніми. У дисертації аналіз функційно-стилістичного аспекту онімних класів здійснений за класифікацією літературно-художніх антропонімів Л. Белея. Установлено, що власні назви різних тематичних груп запорізькі письменники використовують у такому співвідношенні: антропоніми – 60 %, топоніми – 26 %, периферійні оніми – 14 %. Вживання різних онімних класів, які є важливим складником у формуванні індивідуально-авторського стилю, сприяло створенню цілісної картини різнопланового використання власних назв. Для більшості поетів найуживанішими є антропонімічні класи (П. Ребро, М. Білокопитов, Г. Лютий, В. Чабаненко, М. Брацило, Л. Генба, В. Терлецький, В. Віхляєв, Т. Осінь, О. Ольшанська), для деяких з них основними стають топоніми (П. Вольвач, О. Медко, П. Юрик, І. Калиниченко) або периферійні оніми (Г. Лупинос, О. Ліщук). Визначено, що письменники Запорізького краю активно використовують власні імена, які є невід'ємним компонентом структури й вагомою частиною художніх творів. Поети вільні у виборі імен своїм персонажам, проте орієнтуються на норми реальної антропонімії. Серед усіх антропонімічних класів переважають імена, прізвища, прізвиська та імена по батькові – 87 % (Володька, Рудий, Непийвода, Тарас Шевченко, Іван Гонта, Буркало, Притикало, Іван Петрович), теоніми становлять 6 % (Світовид, Білобог, Чорнобог, Ярило), міфоантропоніми – 4 % (Аладдін, Дон Кіхот, Дюймовочка, Котигорошко, Медея, Прометей, Снігурочка, Ясон), біблійні антропоніми – 3 % (Авель, Адам, Єва, Каїн, Юда). За структурою антропоніми є одночленні («одиничне ім'я», «прізвище», «прізвисько», «по батькові») та двочленні («ім'я + прізвище», «ім'я + по батькові»). Доведено, що топоніми належать до одного з найпродуктивніших онімних розрядів у досліджуваних поетичних текстах. Назви українського топосу значно перевищують назви світових топосів і представлені ойконімами (31 %) – Бердянськ, Гуляйполе, Запоріжжя, Київ, Мелітополь, Токмак, Басань, Білоцерківка, Грушеве, Красиве, Петрово-Свистуново, Соколівка; гідронімами (28 %) – Берда, Гайчур, Десна, Дніпро, Дністер, Калка, Міссісіпі, Слаута, Азовське море, Жовте море, Чорне море; хоронімами (26 %) – Америка, Українонька, Дике Поле, Запорізький край, Наддніпрянщина, Оратанія, Південний Схід, Україна; інсулонімами (6 %) – Байда, Великий Луг, Крим, Хортиця; оронімами (6 %) – Бона, Говерла, Голгофа, Замкова, Карпати, Синай;...

2. Tkachenko N. V. Literary and artistic onomasticon of the Zaporizhzhya region of the second half of the 20th - beginning of the 21st century. – Qualifying scientific work on manuscript rights. Dissertation for obtaining the scientific degree of Doctor of Philosophy in specialty 035 - "Philology". – Zaporizhia National University, Zaporizhia, 2023. In the work, for the first time, an analysis of the onomasticon of poetic works by writers of the Zaporizhia region of the second half of the 20th - beginning of the 21st century (M. Bilokopytova, M. Bratsilo, V. Vikhlyayeva, P. Volvacha, L. Henba, I. Kalinichenko, O. Lischuk, H. Lupinos, N. Lutogo, O. Medka, O. Olshanska, T. Osin, P. Rebra, V. Terletsy, V. Chabanenko, P. Yuryk); the role of onims in the reflection of the author's worldview and the reader's perception of the works is clarified; anonymous classes are characterized, which act as associative and cultural codes of this region; the methodology of the study of literary and artistic ononyms was specified and a separate classification of the literary and artistic onomasticon of the artistic works of writers of the Zaporizhzhya region was proposed. As a result of the research, about 700 literary and artistic names were systematized. There

are still not many works on the literary and artistic onomastics of the Zaporizhzhia region, but it can be said that the weighty and unique poetic work of the writers attracts the attention of modern researchers, forming a regional center of onomastics. The debatable issues of the terminology of literary and artistic onomastics are clarified, in particular the views of L. Beley, A. Vegesh, K. Zaitseva, O. Karpenko, V. Kotovych, E. Kravchenko, G. Lukash, A. Popovych, N. Popovych, L. Seliverstova, O. Skolozdra, M. Torchynskyi, Ya. Shebeshtian. Considering the ambiguity in the interpretation of onomastic terms, the main concepts used in the dissertation work are highlighted: "literary-artistic onomastics", "literary-artistic onom", "onym space". In our opinion, these terms are characterized by systematicity, ambiguity, motivation and accuracy, they most accurately reflect the phenomena we are investigating. To this day, scientists cannot avoid contradictions regarding the typology of literary and artistic onyms, it was this discussion that contributed to the emergence of various classifications of proper names in a work of art. The material elaborated and detailed by modern onomists made it possible to develop a relevant and comprehensive typology of onyms used in the works of Zaporizhzhia writers. That is why all proper names are divided into three large groups: anthroponyms, toponyms and peripheral onyms. In the dissertation, the analysis of the functional and stylistic aspect of onymic classes is carried out according to the classification of literary and artistic anthroponyms by L. Beley. It was established that Zaporizhzhya writers use proper names of various thematic groups in the following ratio: anthroponyms - 60%, toponyms - 26%, peripheral onyms - 14%. The use of different onymic classes, which are an important component in the formation of an individual author's style, contributed to the creation of a coherent picture of the multifaceted use of proper names. For most poets, anthroponymic classes are the most used (P. Rebro, M. Bilokopytov, H. Lyutiy, V. Chabanenko, M. Bratsilo, L. Genba, V. Terletskyi, V. Vikhlyayev, T. Osin, O. Olshanska), for some of them become the main toponyms (P. Volvach, O. Medko, P. Yuryk, I. Kalynychenko) or peripheral onyms (H. Lupynos, O. Lischuk). It was determined that the writers of the Zaporozhye region actively use their own names, which are an integral component of the structure and an important part of artistic works. Poets are free to choose names for their characters, but they are guided by the norms of real anthroponymy. Among all anthroponymic classes, first names, surnames, nicknames and patronymic names prevail - 87% (Volodka, Rudy, Nepiyvoda, Taras Shevchenko, Ivan Gonta, Burkalo, Prytykalo, Ivan Petrovych), theonyms make up 6% (Svitovyd, Bilobog, Chornobog, Yarylo), mytho-anthroponyms - 4% (Aladdin, Don Quixote, Thumbelina, Kotygoroshko, Medea, Prometheus, Snow White, Jason), biblical anthroponyms - 3% (Abel, Adam, Eve, Cain, Judas). According to the structure, anthroponyms are single-membered ("single name", "surname", "surname", "patronymic") and two-membered ("first name + surname", "first name + patronymic"). It is proved that toponyms belong to one of the most productive onymic categories in the studied poetic texts. The names of the Ukrainian topos significantly exceed the names of the world topos and are represented by oikonoms (31%) - Berdyansk, Gulyaipole, Zaporizhzhya, Kyiv, Melitopol, Tokmak, Basan, Bilotserkivka, Hrusheve, Krasive, Petrovo-Svystunovo, Sokolivka; hydronyms (28%)...

Державний реєстраційний номер ДіР: 0123U102495

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- Ткаченко Н. В. Онімний простір поезій М. Брацило (на матеріалі збірки «Я зроду тут живу...»). Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Філологія. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2020. № 46. Т. 2. С. 160–165.

- Ткаченко Н. В. Функційне навантаження антропонімів збірки М. Білокопитова «А Вічний Час неспіхом тече...». Південний архів. Філологічні науки. Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2021. Випуск 87. С. 35–40.
- Ткаченко Н. В. Нові тенденції ономавжитку в творах сучасних запорізьких поетів. Закарпатські філологічні студії. Ужгород : Видавничий дім «Гельветика», 2022. Вип. 24. Т. 1. С. 155–159.
- Ткаченко Н. В. Ономастичні реалії в поетичному доробку Павла Вольвача. Актуальні питання гуманітарних наук : міжвузівський зб. наук. праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2022. Вип. 55. Т. 3. С. 153–158.
- Ткаченко Н. В. Літературно-художні оніми в сучасній поезії про війну (на матеріалі поетичних збірок запорізьких авторів). Мова. Література. Фольклор. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. № 2. С. 57–63.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0123U102495

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Ільченко Ірина Іванівна

2. Irina I. Ilchenko

Кваліфікація: к. філол. н., доц., 10.02.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Запорізький національний університет

Код за ЄДРПОУ: 02125243

Місцезнаходження: вул. Жуковського, буд. 66, Запоріжжя, Запорізький р-н., 69600, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Вегеш Анастасія Іванівна

2. Anastasiya I. Vehesh

Кваліфікація: к.філол.н., доц., 10.02.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-0430-2447

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Державний вищий навчальний заклад "Ужгородський національний університет"

Код за ЄДРПОУ: 02070832

Місцезнаходження: вул. Підгірна, буд. 46, Ужгород, Ужгородський р-н., 88000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Лукаш Галина Павлівна

2. Halyna P. Lukash

Кваліфікація: д. філол. н., професор, 10.02.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-9777-7718

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Донецький національний університет імені Василя Стуса

Код за ЄДРПОУ: 02070803

Місцезнаходження: вул. 600-річчя, буд. 21, Вінниця, Вінницький р-н., 21021, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Котович Віра Василівна

2. Vira V. Kotovych

Кваліфікація: д.н, професор, 10.02.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-6370-8135

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02125438

Місцезнаходження: вул. Івана Франка, буд. 24, Дрогобич, Дрогобицький р-н., 82100, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Бережна Маргарита Василівна
2. Margarita V. Berezhna

Кваліфікація: к. філол. н., доц., 10.02.16

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-3345-256X

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Запорізький національний університет

Код за ЄДРПОУ: 02125243

Місцезнаходження: вул. Жуковського, буд. 66, Запоріжжя, Запорізький р-н., 69600, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Приходько Ганна Іллівна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Приходько Ганна Іллівна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Дребезов Денис Олегович

Реєстратор

УкрІНТЕІ

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна